

Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Przyrodniczego im. M. Kopernika

Przeciw niszczeniu lasów. Memorjał Polskie Towarzystwa Przyrodniczego im. M. Kopernika do Sejmu, Senatu i do Rządu (1923)

Polskie Towarzystwo Przyrodników im. Kopernika, jako, instytucja powołana mocą swego statutu do popierania nauk przyrodniczych i do badania przyrody kraju ojczystego, pozwala sobie zwrócić uwagę na jeden z ujemnych objawów w życiu gospodarczem Polski, który w sposób wysoce niekorzystny odbije się niegdyś nie tylko na ogólnem dobrobycie kraju, ale wpłynie też ujemnie na rozwój i poziom kultury polskiej.

Objawem tym jest wycinanie i niszczenie lasów w całej Polsce, od wschodnich rubieży Polesia i Wołynia aż po Pomorze i od Karpat po granicę litewską. Na całym tym obszarze wycina się i niszczy lasy, zarówno państwowe, jak i prywatne i gminne, bez żadnej miary, bez pamięci i bez rachunku na przyszłość.

Nie możemy oprzeć twierdzenia naszego na żadnym materiale statystycznym, albowiem cyfry takie nie dadzą się nawet w obecnych warunkach zestawić, wystarczy jednak stwierdzenie świadków, którzy podróżując po kraju ze smutkiem patrzyli na rozległe pustkowia i świeże zupełnie zręby, rozciągające się we wszystkich dzielnicach Polski, na miejscu dawnych lasów. Wystarczy dalej widzieć olbrzymie składy drewna wszelkich rodzajów, zalegające na stacjach kolejowych po całym kraju, aby nabrać wyobrażenia o rozmiarach, do jakich doszła eksploatacja lasów na ziemiach polskich.

Eksploatacja ta zaczyna już przybierać charakter zniszczenia i pogromu, z którego ocaleją chyba tylko resztki borów, położone w najniebezpieczniejszych zakątkach Karpat, albo zniszczone skrawki, nienadające się ani na eksport, ani na materiał kopalniany. Nie naszą rzeczą wdawać się w śledzenie przyczyn, które ten smutny objaw wywołały, nie naszą też rzeczą jest wykazywać, jak ujemny wpływ wywiera lekkomyślne niszczenie bogactw naturalnych na nasze położenie finansowe, jakie

następstwa i groźne skutki w życiu gospodarczym na przyszłość pociągnąć za sobą może zniszczenie lasów i brak drzewa.

Stojąc na stanowisku naukowem, wynikającym z charakteru naszego Towarzystwa, możemy wskazać tylko na zatrącenie pewnych idealnych i naukowych wartości, wynikającą z niszczenia lasów, wartości które zresztą uważać musimy jako zupełnie równorzędne z wyżej wymienionymi momentami natury ekonomicznej.

Lasy są zespołami roślinnymi, które w krajobrazie odgrywają nader wybitną rolę, one nadają każdej okolicy swoisty, odrębny charakter i wspólnie z rzeźbą terenu i barwą nieba stanowią najistotniejszą część krajobrazu. A jeżeli krajobraz ojczysty pozbawimy właściwych mu cech, wówczas przestanie on być tem, czem był i czem być powinien, to jest częścią ojczyzny pojętej w szerokim znaczeniu.

Zniszczenie i zeszczenie krajobrazu może pociągnąć za sobą ujemny skutek w wielu kierunkach.

Łączą się z tem przedewszystkiem momenty wychowawcze, gdzież bowiem zaprowadzimy uczącą się młodzież, aby nauczyła się kochać i uwielbiać przyrodę ojczystą? Czy gołe zręby ze sterczącymi pniakami, lub nagie wydmy zdołają rozbudzić i spotęgować miłość ojczyzny i przywiązanie do stron rodzinnych?

Ale kwestja lasów ma także głębokie znaczenie naukowe. Las jest bowiem zbiorową i wielce złożoną, jednostką biologiczną, tworzą go nie tylko drzewa, ale także roślinność podrzędna, cały świat drobnoustrojów, żyjących w glebie i bogata niezmiernie fauna. Wszystkie te organizmy żyją w ciągłej wzajemnej zależności i tworzą jeden harmonijny zespół. Gdzież można znaleźć lepsze źródło do badań biologicznych, obejmujących szerokie dziedziny współżycia organizmów i ich wzajemne zależności?

Na drodze do badań tych zaczęliśmy stawiać pierwsze zaledwie kroki, a jeśli przedmiot, na którym ta gałąź wiedzy t. j. leśnictwo pojęte naukowo, zniszczone zostanie, to i cały dorobek nasz dotychczasowy, z trudem i móżolem zdobyty, pójdzie w zagładę. Szkoda będzie niepowetowana, albowiem badania nad życiem lasu mają doniosłe znaczenie nietylko dla leśnictwa samego, ale także dla botaniki, zoologii, i biologii ogólnej.

Niepodobna wreszcie pominąć wpływu estetycznego, jaki las wywiera nietylko na tych, którzy z nim ciągle obcuja, ale i na szerokie warstwy ludności. Uczy on patrzeć na przyrodę, jako na źródło wszelkiego piękna, jest też niewyczerpaną skarbnicą motywów dla twórczej działalności malarza, muzyka i poety.

Wszelkie te wyżej wymienione momenty w spotęgowanej mierze odnoszą się do lasów wysokogórskich, a zwłaszcza lasów tatrzańskich.

Czem są Tatry dla całego kraju i dla kultury polskiej, to doskonale wiadomo. Ale wartość Tatr wtedy tylko w całej pełni utrzymać będzie można jeżeli zachowamy szatę, jaką je przyroda odziała. Ogołocić Tatry z lasów to znaczy wygnać z nich życie i zamienić w pustynię najpiękniejszą dzielnicę Polski. A to niestety grozi; od naocznych świadków i z łamów prasy codziennej dochodzą głosy o zniszczeniu, jakie grozi lasom tatrzańskim w pewnej ich części.

Zdaniem naszym, które w tym wypadku będzie zapewne i zdaniem ogółu i społeczeństwa polskiego, niepodobna do zniszczenia takiego dopuścić za żadną cenę.

Z tych w krótkości zebranych uwag naszych wynika jasno, że niszczenie lasów podkopuje nie tylko dobrobyt społeczeństwa naszego, ale przynosi też niepowetowane straty w dziedzinie naszej kultury duchowej i naukowej.

W imię tych właśnie haseł idealnych zwracamy się z usilną prośbą o wydanie energicznych zarządzeń, któreby położyły tamę dalszemu niszczeniu lasów na całym obszarze Polski, i o szczególniejszą opiekę nad lasami tatrzańskimi.

[Przeciw niszczeniu lasów. Memorjał Polskiego Towarzystwa Przyrodniczego im. M. Kopernika do Sejmu, Senatu i do Rządu, „Sylwan. Organ Małopolskiego Tow. Leśnego i Spółdzielni Leśników” 1923, kwiecień, s. 73-75; interpunkcja oryginalna, pisownia nieznacznie zmieniona]